

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1989

VERENIGING OUD BROEK IN WATERLAND

Verslag over het jaar 1989

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1989

VOORWOORD

Het jaar 1989 stond voor onze vereniging in het teken van een aantal intensieve contacten met andere oudheidkundige verenigingen in den lande. Vele dorpen en steden kennen een dergelijke vereniging en een aantal daarvan wist de weg naar Broek te vinden, hetzij voor een bezoek aan het vele karakteristieke dat ons dorp rijk is, hetzij voor het plegen van overleg over gemeenschappelijke belangen. In het huishoudelijke gedeelte van dit jaarverslag zal aan de desbetreffende contacten nadere aandacht worden geschonken.

Bij al deze contacten valt op dat vele van deze verenigingen, ofschoon vaak beperkt voor wat betreft hun ledental, kunnen bogen op een grote mate van betrokkenheid van de individuele leden bij de door de vereniging georganiseerde activiteiten. Zo bestond de delegatie van de Oudheidkundige Vereniging Graft-de Rijk die ons dorp op 6 mei 1989 voor een rondwandeling bezocht uit 52 personen. De Historische Vereniging 'Westzaan' zond op 23 september 1989 circa 80 personen naar Broek, waarbij dient te worden bedacht dat die laatste vereniging aanvankelijk slechts weinig meer leden telde dan Oud Broek.

Gelet op deze aantallen valt het enigszins te betreuren dat onze vereniging bij het bezoek aan Westzaan op 27 mei 1989, ondanks een aan elk van de leden afzonderlijk gezonden uitnodiging en de nodige publicaties in de lokale pers, slechts middels een luttel aantal leden (acht) vertegenwoordigd was. Dit is temeer jammer daar deze leden na afloop unaniem van mening waren dat het bezoek zeer geslaagd was te noemen.

Uw bestuur zal in de komende jaren voor activiteiten als deze een opkomst trachten te bevorderen die die van de lezingen evenaart. Op deze wijze hoopt het bij te dragen aan een (nog) grotere betrokkenheid van de leden bij de doelstelling van onze vereniging: het behoud van het dorps- en landschapsschoon van Broek in Waterland en omgeving, waaronder begrepen Zuiderwoude en Uitdam, en het ontwikkelen van het gevoel voor het eigen karakter van dit gebied. Juist in tijden van gemeentelijke herindeling, decentralisatie van de monumentenzorg en oprukkende verstedelijking lijkt een dergelijke betrokkenheid van groot belang.

Dit jaarverslag bestaat, zoals gebruikelijk, uit een meer algemeen en uit een huishoudelijk gedeelte. In een afzonderlijke bijdrage zal worden stilgestaan bij de vernieuwde Monumentenwet, zoals deze met ingang van 1 januari 1989 in werking is getreden.

ALGEMEEN GEDEELTE

Restauraties en ontwikkelingen

In het jaarverslag over 1987 werd uitgebreid stilgestaan bij de, in dat jaar aangevangen restauratie van de Broeker Kerk. Wellicht kunt u zich nog herinneren dat de kerkeraad al in 1985 had besloten om de realisering van de restauratie in handen te geven aan een stichting, die op 5 november 1985 werd opgericht onder de naam Hervormde Stichting Broeker Kerk. Omdat kerk en toren toebehoren aan twee verschillende eigenaren, de kerkelijke en burgerlijke gemeente, namen beiden deel in het stichtingsbestuur. Dat bestuur werd, rekening houdend met die verdeling, als volgt samengesteld: Mr. C.T. de Bijll Nachenius, voorzitter; burgemeester J. Koppenaar, vice-voorzitter; de heer J.L. van de Pauw, secretaris; de heer K. Jesse, penningmeester en de bestuursleden Th. van Eck, A. Jesse-Kop en H. Valk. Het bestuur van Oud Broek hecht eraan om u deze namen, voorzover nodig, nog eens in herinnering te brengen, omdat dankzij hun bezielende en energieke leiding de restauratie op 8, 9 en 10 december 1989 uiteindelijk feestelijk kon worden afgesloten. Een woord van dank past uiteraard daarnaast al die Broekers die, al dan niet als vrijwilliger, hebben bijgedragen aan het bereiken van het uiteindelijke resultaat.

Met het plaatsen van de haan op de torenspits bereikte de restauratie van de kerk symbolisch haar voltooiing.

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1989

De inwoners van ons dorp staan thans voor de niet geringe opgave om aan de restauratie een vervolg te geven middels het voeren van een zodanige exploitatie dat gebouw en toren uit de baten daarvan kunnen worden onderhouden.

In 1989 werd in ons dorp een verhoudingsgewijs groot aantal beeldbepalende panden gerestaureerd dan wel opgetrokken. Een goed voorbeeld van die laatste variant vormt het nieuw gebouwde huis Leeteinde 24 op een gedeelte van het voormalige parkeerterrein van de voetbalvereniging SDOB. Op de plek waar tot in het begin van de vorige eeuw een woonhuis stond, verrees in 1989 een houten huis dat, als gevolg van de toegepaste traditionele bouwstijl, op aanvaardbare wijze past in zijn omgeving. Wat betreft kleurstelling wijkt dit pand, evenals meerdere omliggende panden af van het Broeker grijs. Die afwijking is echter niet zo groot als die van de kleur welke zich bevindt op de noordelijke wand van het naastgelegen pand, die door voorstanders wordt gekwalificeerd als impressionistisch- en door de tegenstanders als zeepdoosblauw. Dit gedeelte van het dorp zou men door de ontwikkelingen in de laatste jaren inmiddels kunnen omschrijven als 'Het bonte hoekje'. Die bontheid past niettemin wonderwel in het dorpsbeeld.

Aangepaste nieuwbouw: - Leeteinde 24

Aan de overzijde van het Dee onderging het pand Roomeinde 21 een ingrijpende restauratie. Dit pand wordt vanuit het Roomeinde aan het zicht onttrokken door het daarvoor gelegen houten woonhuis. Omdat de bouwkundige kwaliteit, mede als gevolg van een aanzienlijke scheefstand in de lengterichting, veel te wensen overliet en de indeling bovendien niet meer beantwoordde aan de eisen van deze tijd, werd gekozen voor een alomvattende restauratie. Wandelaars kunnen het resultaat bewonderen door het voor het pand gelegen steegje in te lopen.

- Roomeinde 21

Wij keren terug naar het Leeteinde en wel naar de oorspronkelijke hooihuisboerderij, plaatselijk bekend als Leeteinde 8. Het achterste gedeelte van dit pand werd in het verslagjaar hersteld, hetgeen eveneens als een verbetering kan worden gekwalificeerd.

- Leeteinde 8

Dat laatste geldt eveneens voor het pand Keerngouw 8. Dit pand, dat in 1988 in één dag met de grond gelijk werd gemaakt, werd in 1989 in de oorspronkelijke vorm herbouwd. De sfeer van dit typische stukje Broek kon als gevolg daarvan worden behouden.

- Keerngouw 4-6

Met de ingrijpende restauratie van het Beroemde Huis, plaatselijk bekend als De Erven 10, 12 en 14, kon in 1989 nog geen aanvang worden gemaakt. Dit valt te betreuren omdat de bouwkundige staat van dit huis door het uitblijven van de noodzakelijke werkzaamheden verder verslechtert. In de vorige eeuw (in ieder geval na 1832) is de zuidelijke buitenwand van het vierkant teruggezet in het verlengde van het voorhuis, waardoor onder het overstekende dak van het vierkant een ruime doorgang ontstond. In de zoldering van deze doorgang, die tot aan de weeg van het belendende huis aan De Erven 16 is doorgezet, zijn fragmenten van oude schilderijen opgenomen welke schilderijen, naar in 1988 is gebleken, ook in het in pandige gedeelte van de zoldering aanwezig zijn. Helaas wordt het zicht op de schilderijen in de doorgang sedert 1989 belemmerd door de aanwezigheid van een aantal houten stutten die door de huidige eigenaar moesten worden aangebracht om verder verzakken te voorkomen. Het is te hopen dat de eigenaar door de overheid op korte termijn in de gelegenheid wordt gesteld om daadwerkelijk een aanvang te maken met de restauratie van dit unieke en beeldbepalende woonhuis-monument.

"Het Beroemde Huis" De Erven 10-14

HUISHOUDELIJK GEDEELTE

Jaarvergadering 1988

Artikel 11 van de statuten schrijft voor dat binnen zes maanden na afloop van elk bestuursjaar de jaarvergadering dient te worden gehouden. Het bestuur heeft in 1989 strikt de hand weten te houden aan deze statutaire bepaling, als gevolg waarvan de vierentwintigste jaarvergadering van onze vereniging reeds op dinsdag 21 maart 1989 kon worden gehouden. Het jaarverslag over 1989 werd tijdig tevoren onder de leden verspreid.

Na gedurende drie opeenvolgende termijnen van elk drie jaar de functie van penningmeester te hebben bekleed, stelde de heer J. Terpstra zich niet herkiesbaar voor een vierde termijn. Tijdens de vergadering werd in de aldus opengevallen plaats voorzien door de benoeming van de heer J. de Waal tot penningmeester, met welke benoeming het bestuur de goede contacten met de Amateur Fotografen Vereniging tevens heeft willen intensiveren. Als gevolg van deze benoeming was het bestuur van uw vereniging in 1989 als volgt samengesteld:

Drs. U.E.E. Vroom	— voorzitter
Mr. E.A. Minderhoud	— secretaris
J. de Waal	— penningmeester
Zr. J. Crouse	— ledenadministratie
Drs. B.E. Viergever-Michels	— publiciteit
K.W. Mars-Hetjes	
J. Witte	

Het beheer over de collectie van de vereniging bleef toevertrouwd aan de heer Dr J.W. Niemeijer, die tevens zorg droeg voor het opstellen van de hiernavolgende paragraaf. Naast de heer N.F.M. Tensen verklaarde mevrouw Van de Blonk zich bereid zitting te nemen in de kascommissie. Het secretariaat van de vereniging bleef gevestigd aan de De Breeck 5 te (1151 BN) Broek in Waterland.

Tijdens het huishoudelijk gedeelte van de jaarvergadering werd korte tijd stilgestaan bij de inhoud van het jaarverslag over 1988. Daarnaast kwamen diverse andere onderwerpen aan de orde, waaronder de eventuele herbouw van de molen in de Belmermeer en het al dan niet bevorderen van de toeristische aspecten van Broek in Waterland. Aan de heer B. Noyons, eigenaar van het in 1988 gerestaureerde pand Leeteinde 10 werd een Lafargue uitgereikt als blijk van waardering voor de resultaten van deze restauratie.

Na afloop van het huishoudelijk gedeelte verzorgde de heer Th. De Munnik, medewerker verbonden aan de Provinciale Planologische Dienst te Haarlem, een informatieve lezing over de in voorbereiding zijnde herziening van het Streekplan Waterland. Na afloop van de uiteenzetting ontspon zich een interessante discussie waarbij (onder andere) werd stilgestaan bij de problematiek rond de Provinciale weg S 11, de voorgenomen woningbouw in Waterland, de plannen voor het behoud van veenweidegebieden en de woonarken. Te 22.30 uur werd het officiële gedeelte van de avond door de voorzitter gesloten. Behalve het bestuur waren zo'n dertig leden aanwezig.

Collectie en publicaties

Aan de bezoeken van, respectievelijk, de Oudheidkundige Vereniging Graft-De Rijk en de Historische Vereniging Westzaan dankt Oud-Broek twee geschenken voor de boekerij, t.w. Herman Meddens, 'Notities aangaande het beste dorp in Holland', een verhaal over De Rijk met een inleiding van Jan Mens (heruitgave 1980) en K.A. Knaap, 'Verbond met de wind', de geschiedenis van een molenaarsfamilie (Wormer 1986). Aankopen voor de collectie of de boekenverzameling worden niet gedaan, maar toch kon nog enige uitbreiding bereikt worden door toevoeging van een complete reeks van 25 jaargangen van De Broeker Gemeenschap (1962-1987) en een reeks afleveringen van De Waterkrant (uitgave van de op 18 oktober 1975 opgerichte Vereniging tot behoud van Waterland) uit de jaren 1973-1988 (geschenken J.W. Niemeijer). Vanzelfsprekend werd ook gezorgd voor opname in onze verzameling van het programmaboekje van de feestelijkheden bij de openstelling van de kerk na de restauratie. Tot eigen publicaties kwam het dit jaar niet. Er bestaan echter intussen plannen om in 1990 weer een (uitgebreide) aflevering van de Broeker Bijdragen uit te geven.

Schenken en legaten

Aan het in 1988 uit de nalatenschap van wijlen Dr. M. Niemeijer ontvangen legaat werd in het verenigingsjaar een bestemming gegeven. In overleg met de familie koos het bestuur voor het vernieuwen van de ornamenten van het hek rondom de tuin van de voormalige pastorie. Met de nieuwe eigenaar van de pastorie, de familie Th. Knaap, werd afgesproken de nog beperkt aanwezige gietijzeren bekroningen op de hekstijlen te doen verwijderen en deze te vervangen door gietijzeren granaatappels. De werkzaamheden konden nog in 1989, daags voor de heropening van de gerestaureerde kerk worden uitgevoerd. De oude bekroningen werden door de familie Knaap ter beschikking gesteld aan de vereniging, zulks ter completering van de elders aanwezige exemplaren in het dorp.

In het verenigingsjaar 1989 werden giften ontvangen van de familie van wijlen de heer B. van Zanen, wonende te Michigan, Verenigde Staten, alsmede van Dr J.H.A. Ringeling, wonende te Amsterdam. Het bestuur is hen beiden dank verschuldigd.

Lezing V.O.C.

In de periode van 3 tot en met 17 juni 1989 vond in ons dorp een serie opvoeringen plaats van het door de heer H. John geregiseerde theaterspektakel 'Ende Dispereert niet', waarbij de persoon van Jan Pietersz. Coen centraal stond. Gelet op dit alleszins succesvolle theaterproject leek het het bestuur een goede gedachte om nader bij deze persoonlijkheid stil te staan. De heer Dr. O.P. Bleker werd bereid gevonden om op 12 oktober 1989 een voordracht te houden over de Vereenigde Oostindische Compagnie, waarbij bijzondere aandacht werd geschonken aan J.P. Coen. De heer Bleker, in het dagelijks leven arts van beroep, maar tevens een fervent verzamelaar van alles wat met de VOC te maken heeft, toonde zich een begenadigd spreker. De avond werd door de aanwezigen ten zeerste gewaardeerd, hetgeen mede kon worden afgeleid uit het feit dat zich een aantal nieuwe leden aanmeldde.

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1989

Bezoeken van Graft-De Rijk en Westzaan

Zoals in het voorwoord werd opgemerkt werd ons dorp op 6 mei 1989 en 23 september 1989 vereerd met een bezoek van de Oudheidkundige Vereniging Graft-De Rijk en de Historische Vereniging Westzaan. In overleg met het bestuur van deze verenigingen werd gekozen voor een rondwandeling door het dorp met aansluitend een bezichtiging van de kerk en een woonhuismonument. De heer C. Husslage werd bereid gevonden om voor dat laatste doel zijn huis aan de Laan 22 open te stellen. Dit gebaar werd door uw bestuur én de bezoekende verenigingen zeer gewaardeerd, temeer daar de heer Husslage en zijn echtgenote de bezoekers, waar nodig, voorzagen van een nadere toelichting. De rondwandelingen zelf geschieden onder leiding van de bestuursleden De Waal, Minderhoud en Viergever-Michels en duurden ca. anderhalf uur. Beide rondwandelingen eindigden met een geanimeerde bijeenkomst in het Broeker Huis, waar tevens een record aantal vogelvluchtkarten werd verkocht, die als aandenken mee naar huis werden genomen.

Het bezoek aan Westzaan

Op 27 mei 1989 werd een delegatie van Oud Broek in het monumentale Reghthuys te Westzaan uiterst gastvrij ontvangen door het bestuur van de Historische Vereniging Westzaan. Na de kennismaking onder het genot van de traditionele Westzaner oliebolletjes en een ferme hoeveelheid alcohol (voor de zaterdagmiddag) volgde een korte lezing over het Reghthuys. Vervolgens werd rondgewandeld in de historische kerkbuurt waarna tenslotte de monumentale kruiskerk werd bezichtigd. Wist u dat de toren van de kerk in het begin van deze eeuw is omgevallen en dat deze kerk in 1573 hetzelfde lot heeft ondergaan als de Broeker Kerk? De ontvangst door 'Oud-Westzaan' was al met al hartverwarmend. Het bestuur heeft daaraan behalve goede herinneringen ook goede contacten overgehouden.

Contacten met andere verenigingen

Met de vereniging Oud Monnickendam vond in 1989 regelmatig overleg plaats. Met het oog op de komende gemeentelijke herindeling — welke aanvankelijk was gepland op 1 januari 1990, maar als gevolg van de val van het kabinet werd uitgesteld, uiteindelijk tot 1 januari 1991 — leek het de besturen van beide verenigingen een goede zaak om vooruitlopend daarop met elkaar te overleggen over gemeenschappelijke belangen. De gemeente Oost-Waterland zal gaan behoren tot de Top-30 gemeenten op het gebied van monumentenzorg, hetgeen vraagt om de nodige aandacht en zorg. Ook Oud Broek en Oud Monnickendam zullen in de komende jaren stappen ondernemen om het beleid van de nieuwe gemeente in dit opzicht te ondersteunen en, waar nodig, te corrigeren. Los daarvan zijn er tal van onderwerpen die het plegen van nader overleg nuttig en aangenaam maken.

De bestaande contacten met de Amateur Fotografen Vereniging bleven op hetzelfde (prettige) niveau gehandhaafd. Ter gelegenheid van het gereedkomen van de restauratie van de kerk en de viering daarvan op 8, 9 en 10 december 1989 werd in goede harmonie een kleine aantrekkelijke fototentoonstelling verzorgd. Dankzij de in 1988 door Oud Broek aan de vereniging versterkte bijdrage konden de amateur fotografen de restauratie van de

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1989

kerk tot en met de voltooiing fotografisch vastleggen. Het desbetreffende materiaal zal in 1990 aan onze vereniging ter beschikking worden gesteld.

Contacten met de gemeente

Ook met de gemeente en in het bijzonder met Burgemeester en Wethouders vond in 1989 geregeld overleg plaats over meerdere onderwerpen. Het bestuur waardeert het dat het College in toenemende mate tracht sturend op te treden in zaken die bepalend zijn voor het behoud van ons dorpsgezicht. Het valt niettemin te betreuren dat als gevolg van de grote onzekerheden rondom de gemeentelijke herindeling de gemeentelijke monumentencommissie nog niet kon worden gerealiseerd. Het bestuur zou gaarne zien dat zulks binnen afzienbare tijd alsnog zou geschieden.

Contributie en verkoop

De contributie bleef ook in 1989 gehandhaafd op het bedrag van f 12,50 voor leden, respectievelijk f 17,50 voor buiten-leden, niet ingezetenen. De penningmeester droeg persoonlijk zorg voor de inning, als gevolg waarvan het aantal niet-betalende leden tot een minimum beperkt bleef.

Gedurende het verenigingsjaar werden wederom dertien bundels 'Broeker Bijdragen' verkocht, waaronder twee exemplaren aan de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage. Er werden voorts zo'n 60 vogelvluchtkaarten verkocht.

Diversen

De weidemolen aan de Drs J. van Dis weg heeft ook in het verslagjaar 1989 veel gedraaid, als gevolg waarvan deze in uitstekende conditie verkeert.

De weidemolen van de Vereniging Oud Broek in Waterland

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1989

Uw bestuur kwam in 1989 in totaal zesmaal bijeen voor een bestuursvergadering. Deze vergaderingen kenmerkten zich telkenmale door een plezierige en tegelijkertijd zakelijke sfeer. De bestuursleden ontmoetten elkaar daarnaast regelmatig ter gelegenheid van de diverse evenementen, bij gelegenheid waarvan, waar nodig, eveneens overleg plaatsvond. Het ledental liet een gestage uitbreiding zien. In het lustrumjaar 1990 zal gepoogd worden het ledenbestand nader uit te breiden.

Een andere verrijking van ons dorp:

- Het Varkenspad, een wandelroute van het gemeentehuis Broek in Waterland naar Watergang)

DE BETEKENIS VAN DE NIEUWE MONUMENTENWET IN HET BIJZONDER VOOR WOONHUISMONUMENTEN

Met ingang van 1 januari 1989 is de wet van 23 december 1988 tot vervanging van de Monumentenwet 1961 van kracht geworden. Ter onderscheiding van de oude wet wordt de nieuwe wet als de Monumentenwet 1988 aangeduid.

In deze bijdrage wordt getracht om — in algemene lijnen — aan te geven wat de gevolgen van deze wet zijn voor met name de eigenaren van woonhuismonumenten, waarvan onze gemeente er een zeer groot aantal, zo'n 85, telt. Achtereenvolgens zal aandacht worden besteed aan de aanwijzing van een pand tot beschermd monument, het verlenen van vergunningen tot wijziging, afbraak of verwijdering van een beschermd monument en de subsidiëring.

Aanwijzing tot beschermd monument

Onder monumenten wordt in de wet verstaan:

1. alle vóór tenminste 50 jaar vervaardigde zaken welke van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde,
2. terreinen welke van algemeen belang zijn wegens daar aanwezige zaken als bedoeld onder 1.

Van verschillende zijden is er bij de totstandkoming van de wet voor gepleit de termijn van 50 jaar te verkorten of te laten vervallen, evenwel zonder succes. Niettemin kan in gemeentelijke monumentverordeningen de mogelijkheid worden geboden om ook monumenten jonger dan 50 jaar onder de beschermende werking van de verordening te brengen.

Bij de terreinen als bedoeld onder 2 kan onder andere worden gedacht aan historische tuinen. Ook dergelijke tuinen kunnen onder omstandigheden als monument worden aangemerkt.

De wet beschouwt als beschermende monumenten:
onroerende monumenten die zijn ingeschreven in de ingevolge de wet vastgestelde registers.

De aanwijzing van een pand c.q. terrein tot beschermd rijksmonument blijft in handen van de centrale overheid. Slechts de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur kan, al dan niet op verzoek van belanghebbenden, onroerende monumenten aanwijzen als beschermd monument. De adviesprocedure is in de nieuwe wet ingrijpend aangepast. Voordat de Minister een besluit neemt dient hij advies te vragen aan de Gemeente waarin het monument is gelegen en, indien het monument is gelegen buiten de bebouwde kom, tevens aan Gedeputeerde Staten van de provincie. Het advies van de gemeente krijgt extra gewicht door de verplichting van Burgemeester en Wethouders om belanghebbenden in de gelegenheid te stellen gehoord te worden. Binnen tien maanden na verzending van de adviesaanvraag of na ontvangst van een verzoek tot aanwijzing, beslist de Minister, de Monumentenraad gehoord hebbende. De bescherming als monument gaat al in op het

moment dat de minister aan de rechthebbende bij aangetekend schrijven mededeling doet van de adviesaanvraag over eventuele plaatsing op de lijst. Reeds vanaf dat moment treden de overige artikelen van de wet in werking.

De Minister brengt zijn besluit ter kennis van de Gemeenteraad en van Gedeputeerde Staten. In geval van aanwijzing tot beschermd monument leggen Burgemeester en Wethouders het besluit op de secretarie ter inzage. Van de terinzagelegging dient tevens mededeling te worden gedaan, meestal in de lokale pers. Desgewenst kan tegen het besluit van de Minister beroep worden ingesteld.

Provincies en gemeenten blijven daarnaast bevoegd om eigen monumentenlijsten vast te stellen. De wet zwijgt daarover. Een belangrijk verschil tussen rijksmonumenten enerzijds en provinciale en gemeentelijke monumenten anderzijds is dat onderhoudskosten aan rijksmonumenten wel fiscaal aftrekbaar zijn en die aan gemeentelijke en provinciale monumenten niet. De gemeentelijke monumentenlijsten zouden uiteindelijk opgebouwd kunnen zijn uit:

- a. objecten die geïnventariseerd zijn in het kader van het landelijke Monumenten Inventarisatie Projekt (MIP),
- b. objecten die niet meer op de rijkslijst staan,
- c. objecten die nooit op de rijkslijst hebben gestaan, maar waarvan de restauratie wel door het Rijk is gesubsidieerd, bijvoorbeeld zeventiende-eeuwse beeldbepalende of beeldondersteunende woonhuizen,
- d. objecten die niet voldoen aan het leeftijds criterium van 50 jaar,
- e. overige objecten die vanwege hun bijzondere betekenis, belevingswaarde of herkenbaarheid voor dorp of buurt het beschermen waard zijn.

In de loop van 1988 is ook de provincie Noord-Holland met de uitvoering van het MIP begonnen. Onder begeleiding van de sectie Monumentenzorg van het bureau cultuur worden door veldwerkers de volgende werkzaamheden verricht:

- a. beschrijving van elk inventarisatiegebied en van elke gemeente, waarin geografische, sociaal-economische en stedenbouwkundige ontwikkelingen van het desbetreffende gebied c.q. gemeente worden geschetst, toegespitst op de periode 1850-1940;
- b. het in kaart en in beeld brengen van waardevolle gebouwen en stedenbouwkundige structuren uit de desbetreffende periode.

Met de inventarisatie van de monumenten in Broek zal niet eerder dan in 1990 een aanvang kunnen worden gemaakt.

De provinciale lijsten kunnen een belangrijke rol gaan spelen voor kleine gemeenten alsmede voor specifieke onderwerpen waarvoor provincies traditioneel belangstelling hebben, zoals kunstwerken voor de waterhuishouding, fortificaties en grafmonumenten.

De gemeente Broek kent op dit moment geen lijst van gemeentelijke monumenten. Op de lijst van provinciale monumenten komt geen pand in Broek voor. De toekomstige gemeente Oost-Waterland zal vooralsnog één, of zo men wil, 12 provinciale monumenten kennen, de 12 houten ijsbrekers gelegen voor de buurtschap Rozenwerf op Marken.

Vergunning tot wijziging, afbraak of verwijdering

Het is verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning;

- a. een beschermd monument af te breken, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen,
- b. een beschermd monument te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

De vergunningverlening gaat in de nieuwe wet over van de Minister naar de Gemeente. Deze overheveling vormt een van de belangrijkste verschilpunten met de oude wet. Uit de overgangsregeling blijkt dat de Minister bevoegd blijft, zolang de door de Gemeente vastgestelde verordening, de zogenaamde Monumentenverordening, nog niet van kracht is. Artikel 15 van de Monumentenwet 1988 verplicht de Gemeenteraad om een dergelijke verordening vast te stellen, waarin tenminste de inschakeling wordt geregeld van een commissie op het gebied van de monumentenzorg, die Burgemeester en Wethouders adviseert over vergunningaanvragen voor verandering of sloop van monumenten, de zogenaamde Monumentencommissie. Als gevolg van de onzekerheid omtrent de gemeentelijke herindeling kende de gemeente Broek in 1989 (en 1990) geen Monumentenverordening. De Gemeenteraad van de met ingang van 1 januari 1991 bestaande gemeente Oost-Waterland zal een dergelijke verordening dienen vast te stellen.

Burgemeester en Wethouders zenden onmiddellijk een afschrift van de aanvraag voor een vergunning aan de Directeur van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (en, indien het een monument buiten de bebouwde kom betreft, aan Gedeputeerde Staten). Binnen drie maanden adviseren de Minister en (eventueel) G.S. Door de verplichte adviesaanvraag en de verplichting voor Burgemeester en Wethouders om hun besluit onmiddellijk naar de minister te zenden, houdt de centrale overheid voldoende zicht op wat met rijksmonumenten op lokaal niveau gebeurt.

Nieuw is de bepaling dat aan een vergunning voorschriften verbonden kunnen worden in het belang van de monumentenzorg. De wetgever heeft daarbij met name gedacht aan de voorwaarde dat bepaalde onderdelen en materialen voor een andere restauratie ter beschikking moeten worden gesteld.

Een vergunning wordt geacht te zijn verleend, indien Burgemeester en Wethouders niet binnen zes maanden na de datum van de indiening van de aanvraag hebben beslist. Burgemeester en Wethouders kunnen die termijn met zes maanden verlengen indien naar hun oordeel daartoe gegronde redenen bestaan. Deze fatale termijn kan onder omstandigheden korter zijn dan zes maanden. Het laatste door de wetgever gekozen systeem is niet erg gelukkig. Gemeentebestuurders zouden in de verleiding kunnen worden gebracht om moeilijke procedures en keuzes te vermijden door eenvoudig deze termijn te laten verlopen. Daarnaast spoort de desbetreffende bepaling niet goed met het vereiste van de schriftelijkheid van de vergunning.

Subsidie

De wettelijke regeling van de subsidie vaststelling voor het herstel en behoud van bestaande monumenten is uiterst summier. In de wet wordt verwezen naar regels die bij

algemene maatregel van bestuur worden vastgesteld. De Minister heeft ten aanzien van de voorgenomen systematiek van subsidiëring duidelijk gemaakt, dat deze in de nieuwe regeling niet anders zal zijn dan die welke in de Rijkssubsidieregeling Restauratie Monumenten (RRM) en de Rijkssubsidieregeling Onderhoud Monumenten (ROM) uit 1986 terug te vinden zijn. Bedacht dient te worden dat het aldus gehandhaafde systeem er in niet onaanzienlijke mate toe heeft bijgedragen dat het wonen in monumenten voor steeds meer mensen mogelijk is geworden. De monumentenzorg is als gevolg daarvan ook voor de volkshuisvesting van belang geworden.

De RRM werd in 1986 ingevoerd, toen duidelijk werd, dat het restauratiebudget voor de daaropvolgende jaren al geheel was opgebruikt. Om te voorkomen dat urgente objecten niet aangepakt zouden kunnen worden, werd een systeem van voorfinanciering bedacht, waarbij het mogelijk is de op termijn toegezegde subsidie na aftrek van een rentevergoeding voortijdig voor te schieten. Een ander nieuw element van die regeling was, dat is in geval van fiscale aftrek een deel van de subsidie wordt vervangen door een zogenaamde restauratie-hypotheek. De restauratie-hypotheek is een lening, waarvan het voornaamste kenmerk is, dat het percentage waartegen de lening wordt verstrekt laag is, nl. zo'n 5% beneden de normaal geldende marktrente, met een minimum van 0,5%. Een restauratie-hypotheek wordt verstrekt door het Nationaal Restauratiefonds op grond van een subsidietoezegging van het Rijk aan de monumenteigenaar. Het kapitaal ten behoeve van het verstrekken van deze goedkope leningen wordt gevormd door subsidies, die de Minister verstrekt aan het Nationaal restauratiefonds. De aflossingen dienen ter vorming van het zogenaamde 'revolving fund' waaruit in de toekomst extra middelen voor de monumentenzorg zullen komen.

Het jaarlijks beschikbare restauratiebudget wordt op basis van een bepaalde voordeelsleutel, die gebaseerd is op het aantal rijksmonumenten binnen een gemeente, verdeeld. De gemeenten mogen het aan hen toebedeelde budget zelf verdelen en dienen daartoe jaarlijks vóór 1 september een meerjarenprogramma in te dienen. De beschikkingen worden op rijksniveau afgegeven door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. Voor een particulier die een rijksmonument wil restaureren, is de meerjarenraming van de Gemeente van belang, omdat er een prioriteiteninstelling in is opgenomen die door de Minister wordt gevolgd.

Gemeenten met meer dan 200 beschermde Rijksmonumenten — de gemeente Oost-Waterland zal waarschijnlijk tot deze categorie gaan behoren — kunnen met het Ministerie van WVC een overeenkomst sluiten, waarin wordt geregeld, dat een aantal uitvoerende rijks taken in het kader van de RRM voortaan door de Gemeente wordt verricht. In een dergelijke overeenkomst kan worden geregeld, dat de contacten over de planontwikkeling in de uitvoering van restauratiewerkzaamheden plaatsvinden door tussenkomst van de Gemeente. Ook kan worden geregeld dat het bedrag van de subsidie wordt vastgesteld door de Gemeente, onder voorbehoud van goedkeuring door de Minister. Voorts kan de begeleiding van en toezicht op de uitvoering van restauratiewerkzaamheden uitgeoefend worden door de Gemeente.

Soms blijkt dat een Gemeente een monument binnen haar grenzen heeft gelegen, waarvoor de restauratie een veelvoud van het jaarlijks beschikbaar budget vraagt. Dat

wordt in het jargon een 'kanjer' genoemd. Voorzover nu valt te voorzien, zal van een kanjer sprake zijn, wanneer een restauratie meer dan vijf jaarbudgetten van een Gemeente vergt. Voor de restauratie van dergelijke projecten zal in het kader van de nieuwe algemene regeling een apart budget worden afgezonderd.

Ook provinciaal beschermde monumenten kunnen onder omstandigheden aanspraak maken op subsidie. In de lijn van de door de provincie Noord-Holland gehanteerde uitgangspunten gaan de gedachten uit naar het in volgorde van prioriteit hanteren van de volgende subsidiecategorieën:

- a. onderhoudssubsidies voor alle categorieën provinciaal beschermde monumenten, waarbij als subsidiepercentage-niveau 40 wordt gehanteerd; daarbij zal van enige differentiatie ten opzichte van de verschillende soorten bouwwerken sprake zijn;
- b. restauratiesubsidies voor provinciaal beschermde monumenten, waarbij als subsidiepercentage 30 wordt gehanteerd;
- c. onderhoudssubsidies voor rijksmonumenten, voorzover deze gelegen zijn buiten de bebouwde kom en voorzover deze voldoen aan een aantal nadere vereisten, waarbij door de provincie als subsidiepercentage 10 wordt gehanteerd;
- d. restauratiesubsidies voor rijksmonumenten voor zover deze gelegen zijn buiten de bebouwde kom waarbij als subsidiepercentage voor aan particulieren toebehorende panden 6 (hoekpanden) of 8 (andere panden) wordt gehanteerd.

Naar verwachting zullen derhalve alleen eigenaren van woonhuizen die op de provinciale monumentenlijst voorkomen in aanmerking komen voor een provinciale onderhoudssubsidie. De huidige rijksregeling voorziet niet in het toekennen van een onderhoudssubsidie. De nieuwe regeling zal in dit opzicht waarschijnlijk niet worden aangepast.

Mr. E.A. Minderhoud

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1989

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN OVER 1989

Contributies	f	3064,65	Contributies en	f	422,30
Rente		142,43	verzekeringen		
Subsidie		100,—	Kantoorkosten		172,75
Giften		230,—	Publicaties		583,—
Broeker bijdragen		490,—	Bijeenkomsten		441,50
Vogelvluchtkaarten		262,—	Diversen		1167,75
			Fotografie		1067,90
			Saldo positief		433,88
		<u>f</u>			<u>f</u>
		<u>4289,08</u>			<u>4289,08</u>

BALANS PER 31-12-89

Bank	f	8923,62	Kapitaal per 1-1-89	f	8528,87
Kas		38,13	Saldo positief		433,88
Tentoonstellingsmateriaal		1,—			
		<u>f</u>			<u>f</u>
		<u>8962,75</u>			<u>8962,75</u>

